

ΤΗΡΗΣΙΣ ΥΠΟΣΧΕΣΕΩΣ

ΜΕΤΑ

ΘΑΝΑΤΟΝ.

(Ἐκ τοῦ περὶ Ἀθανασίας τῆς Ψυχῆς διαλόγου τοῦ Μαρσιανίου.)

Ἐξ ἓν Ῥώμη κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκόνταετηρίδα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ὁ Εὐγένιος Μ. εἰδημονέστατος περὶ τὰ σπάνια καὶ ἀξιοθέατα τῆς Φυσικῆς, πρὸς δὲ καὶ θεμελιωτῆς τῆς Ὀρυκτολογίας. Ἐτυχε διδασκάλου τοῦ Ἀνδρέου Κεσολπίνου, ἀνδρὸς μεγαλοφυοῦς οὐ μόνον περὶ τὰς Φυσικὰς ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς Μεταφυσικὰς ἐπιστήμας, νέων δὲ τολμηρωτάτων γνώσεων ἰδρυτοῦ.

Συνεμαθίτευσεν τῷ Εὐγενίῳ νέος τις καταγόμενος ἐκ Βοωνίας ὀνοματι Μαρσῆλιος, μεθ' οὗ συνεχῶς καὶ θερμῶς συζητῆται περὶ ψυχῆς καὶ περὶ τῆς μελλούσης αὐτῆς καταστάσεως. Ἐτυχέ ποτε, ὑπὸ τῆς νεανικῆς ὀρμῆς ὑπο-

δαυλισθέντες, νὰ ὀρκισθῶσι καὶ πολυειδῶς δμῶσωσι ν' ὅτι οἶος ἐξ αὐτῶν πρότερον ἀποθάνῃ νὰ προσέλθῃ, ἐπιτρέποντος τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ἕτερον καὶ ἀκριβῶς τῷ περιγράφῃ τὴν κατάστασιν τοῦ ἐκείσε κόσμου. Παρῆλλον ἔτη πινὰ ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνεφώνησαν ὅτε χειμερινὴν τινὰ νύκτα, σκοτεινὴν καὶ σιωπηρὰν παρά ποτε, ἐνῶ ὁ Εὐγένιος ἠγρύπνει κατὰμονος καὶ ὅλως βεβουθισμένος εἰς τὰς μελέτας του, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε καὶ βεβαίως ἤκουσε πολὺ μακρὰν κρότον πετάλων ἵππου τοσοῦτω βουρβώδη, βαθὺν καὶ φοβερὸν πρὸς οἴφωνα μᾶλλον ἢ πρὸς ἄλλο τι ὁμοιάζοντα. Καὶ ἤυξανε, καὶ προσήγγιζε, καὶ ἦδη ἔφθασεν ὑπὸ τὰ παράθυρά του, ὁπότεν ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν τοσοῦτον παταγωδῶς ὥστε ἡ οἰκία ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῶν θεμελιῶν δλοκληρὸς ἐδονήθη. Ἡγέρθη περίτρομος, ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ παρατηρήσας κάτω τῆς ὁδοῦ, εἶδε λευκὴν τινὰ μορφήν ἐφ' ἵππου ὠσαύτως λευκοτάτου, ἥτις ἐσπευσμένως τῷ εἶπεν • Εὐγένιε, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ζωὴ, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ζωὴ καὶ ἐξηφανίσθη. Ὁ Εὐγένιος ἀναγνωρίσας τὴν φωνὴν τοῦ Μαρσῆλιου, καὶ μνησθεὶς τοῦ ὄρκου, ὑπὸ υπερβάλλοντος τρόμου κατελήφθη. Ἐξέρχεται τῆς οἰκίας καὶ μολονότι ὁ Μαρσῆλιος κατόκει πολὺ μακρὰν ἐκείνου εἰς δρομίσκον ἐν τῷ μέσῳ τῆς κλιτύος τοῦ Γιανικίλου λόφου, πορεύεται ἐκεῖ καὶ φθάσας διακρίνει ἀμυδρὸν τι φῶς ἐν τῷ δωματίῳ ὅπου ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Μαρσῆλιος συνήθως ἐκοιμάτο, τοῦθ' ὕπερ τὸν ἐνεθεάρρυνε. Κρούει ὀρμητικῶς τὴν θύραν τρίς, τετρακίς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαίνετο ἀκούων ἢ προσέχων. Ἐπὶ τέλους τὸ παράθυρον ὄθεν ἐξήρχετο τὸ φῶς ἀνεῶχθη, καὶ γρατὰ τις ὑπηρετρία μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς ἠρώτησε, τίς ὁ κρούων. «Εἶμαι ἐγώ, τῇ ἀπάντησέν' εἶμαι ὁ Εὐγένιος καὶ πολὺ ἐνδιαφέρομαι νὰ μάθω νέα περὶ τοῦ φίλου μου Μαρσῆλιου.»

* Τερέντιος ὁ Μαυριάνης ὑπῆρξεν οὐ μόνον ἔξοχος πεζογράφος, ἀλλὰ καὶ περιφανὴς λυρικὸς ποιητῆς ἀκμάσας περὶ τὸ 1850. Τὸ κεφάλαιον οὗτινος τὴν μετάρρασιν παρατιθέμεθα ἐν τῷ προσφιλῆ «Ἀνθῶν» ἠρανίσθημεν ἐκ τινος συγγράμματος αὐτοῦ, «Περὶ Ἀθανασίας τῆς Ψυχῆς» ὅπερ ἐν εἰδεί διαλόγου συνέταξεν. Καλῶς γνωρίζομεν ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ πᾶν περιτυλίχθη ὑπὸ τοῦ ὀλισμοῦ ὡς ὑπὸ τοῦ φρικώδους τοῦ Μεριστοφελοῦς βραχίονος, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ ἐπιστήμη ἀνεπέτασεν ὡς σημαίαν τῆς τὴν ἐκ τῶν ὀστῆων δι' αὐστηρᾶς καὶ ἀναλυτικῆς ἐρευνῆς, διὰ τῆς πειραματικῆς, ἀπόδειξιν τῶν ὕψιστων ἀληθειῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ ἐπιστημώτερὰ ἀξιώματα κατέχοντες, οἱ ἰθὺντορες τῶν πολιτειῶν, ἀνεκίρουν τὸ ὄλικον συμφέρον ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν δὲ δύναμιν ἱερὸν δίκαιον, θὰ ἐνομιζέτο αὐτόχρομα εὐήθεια νὰ ἐγκήψωμεν εἰς μελέτας τοιοῦτου ἀληθειῶν αἰτινῶν ἴσως ἄλλων ἐποχῶν πανδεισία καὶ θεῶν β. ὠ. μα ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν. Ἄλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης νὰ δροσίσομεν ἐπ' ὀλίγον τὰ ἀπεξηραμμένα χεῖλη ἐκ τῆς ἀεικίου ταύτης πηγῆς ἐν ἣ ἐποχῇ διαύομεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ ἰνδιασμοῦ καὶ τῆς ἀπιστίας. Σ. τ. Μ.

Τότε ἡ γραία ἐλύθη εἰς ἀφθονα δάκρυα καὶ μετὰ λυγμῶν τῷ εἶπεν· — Λοιπὸν δὲν γνωρίζεις ὅτι ὁ δυστυχὴς πρὸ ὀλίγου ἀπέθανε, καὶ ἐγὼ μένω ἐνταῦθα φυλάττουσα τὸ ἥδη ψυχρὸν σῶμά του;

Δὲν θέλω διηγηθῆ τί ἠσθάνθη ὁ Εὐγένιος ἀκούσας τοιαύτας λέξεις καὶ μὴ ἀμφιβάλλων πλέον περὶ τῆς τεραστίας ἐμφανίσωαι. Θὰ εἶπω ὅμως ὅτι μετὰ τινος ἡμέρας ἔσθη ἐκ νέου ἐνώπιόν του, καθεύδοντος, ἡ λευκὴ μορφή τοῦ θανόντος φίλου ἀλλὰ φαινοτέρα καὶ μὲ πρόσωπον ὠραῖον καὶ μεταμορφωμένον.

— Ἦλθον, ἤρχισε λέγον τὸ πνεῦμα, ἵνα τηρήσω τὴν δοθεῖσάν σοι δευτέραν ὑπόσχεσιν, νὰ σοὶ περιγράψω τοῦτέστι ὅσον οἶον τε κάλλιόν τὴν κατάστασιν τῆς ἄλλης ζωῆς. Ἄλλ' ἀγνοῶ ἂν ἡ θεία χάρις μὲ βοηθήτῃ ὥστε νὰ καταστῶ εὐληπτος εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ περιορισμένον τοῦ νοός σου.

Καὶ ἐνταῦθα ἤρξατο νὰ ὀρίζη διὰ γενικοτήτων τὰ τοῦ ἄλλου κόσμου· καίτοι δὲ αἱ ἔννοιαι τοῦ ἐφαίνοντο ὑπερμέτρως ὑψόμεναι καὶ λίαν ἀνώτεροι τῶν ὑπᾶτων διαλογισμῶν τῶν ἡμετέρων φιλοσόφων, μὴ λοντοῦτο διατηρούμεναι ἀρίστοι καὶ λίαν ἀφρημέναι καθίσταντο ὅπως οὖν καταληπταὶ καὶ ἐπέφερον ὑπερτάτην ἡδονὴν τῷ Εὐγενίῳ. Ἀλλὰ πάραυτα ἡ ὀμιλία τοῦ Μαρσαλίου μετewορίσθη εἰς ὑψηλοτέραν σφαῖραν καὶ ἀνέφικτον πλέον ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως. Οὐχὶ δὲ μόνον αἱ ἰδέαι καταθάμβουν, μάλιστα δὲ ἐπισκοτίζον διὰ τὸ ἐξαίσιον φῶς των, ἀλλὰ καὶ αἱ λέξεις αὐταί, διότι ἀπὸ φυσικῆς ἐκφράσεως ἀνῆλθον ταχέως εἰς τὸ ἐνθερμότερον ὕψος καὶ τὸν περιπαθέστερον καὶ νευρδέστερον ρυθμὸν τῆς Λυρικῆς καὶ τοῦ Προφητικῆς λόγου.

— Ἐνθυμείσαι, εἶπεν ἐκεῖνος, ὅτι τὴν εἰρήνην ἀνήγγειλαν οἱ ἄγγελοι ἐν τῇ γεννήσει τοῦ Σωτῆρος καὶ εἰρήνην ὑμῖν ἐπαναλαμβάνει ἡ στρατευομένη

Ἐκκλησία ὡς εὐτυχέστατον οἰωνόν, καὶ αὐτὸς ὁ Μεσσίας ὅτε πρῶτον εὐηγγελίσατο, τὴν εἰρήνην ἐπρότεινε καὶ συνέστησε.

Ἄλλ' ὑμεῖς οἱ θνητοὶ ὑπερεπιθυμῶντες τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἡσυχίαν καθ' ὃν τρόπον ἡ γήινος φαντασία σᾶς ἀπεικονίζει, ὦ! πόσον ἀπατηλὴν, πόσον ὑβριστικὴν εἰκόνα σχηματίζετε περὶ τῆς τοιαύτης εἰρήνης! Αὕτη δι' ὑμᾶς εἶναι ἄσημος ἄρνησις καὶ ἀτυχὴς ἀσθένεια, παραπλησία δὲ τῷ ὕπνῳ τῆς ἀργίας καὶ τῆς ἀπαθείας. Ἐνῷ ἡ ἰσχυρὰ ἐνέργεια εἶναι τὸ πεπρωμένον σας καὶ τὸ ἔσαι ἀνυψῶσθαι εἶναι τελειοποιήσις καὶ κορωνίς ὑμῶν, οὔτε ποτὲ ἔπρεπε νὰ λησμονῆτε ὅτι ἀτελεύτητος ἐνέργεια τυγχάνει ἄπειρος μακαριότης.

Ἡ εἰρήνη λοιπὸν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας, εἶναι πάντῃ ἄλλοτρια τῶν διαλογισμῶν σας. Εἶναι μὲν εἰρήνη ἀλλ' ἐμπλεως θερμότητος, εἶναι ἀνάπαυσις ἀλλὰ πλήρης δραστηριότητος, εἶναι ἡσυχία, ἀλλ' ἡσυχία ἐξασκουμένη ἐν ἀενάῳ πνευματικῇ ἐνεργείᾳ. Αὕτη αἰτίποτε ὑπέρπλεως ὑπὸ ενεργοῦ εὐδαιμονίας, εὐτολμος ἀνέχευσις εἰς τὰ ἀκαταμέτρητα ὕψη τοῦ ἀγαθοῦ μετὰ ζωηρᾶς ἐπαυξήσεως τελειότητος, μετ' ἀπεριορίστου ἐκτάσεως πάσης νοερᾶς δυνάμεως. Εἶναι νίκη, ἀλλ' ἀνευ ὀδυνηρᾶς πάλης. Εἶναι ἄθλον καὶ θρίαμβος, ἀλλὰ δι' ἀγῶνος οὐδέποτε ματαιομένου, ἀλλὰ διὰ φωταυγοῦς δόξης ἐπιλαμπρυνούσης καὶ συντηρούσης τὴν ἐνδόμυχον τῆς ζωῆς γαλήνην.

Ὡ ἀγάπη, ὦ θεία καὶ ἀφθιτος φλόξ τοῦ σύμπαντος! Σὺ ἐν τῷ οὐρανῷ εἶσαι εἰρήνη συνάμα δὲ καὶ ἐνέργεια, ἐπαύξεισις καὶ τελειότης καὶ ἀένναος ἀγαλλίασις, καθότι αἱ ὀρμαὶ τοῦ ζήλου σου καὶ τὸ ὑπερφίαλον τοῦ νοός σου ἐκεῖ μετριάζονται ὑπὸ γαληνιαιᾶς ἀγαθότητος καὶ ἀμεταβλήτου συμποίας. Καθότι αἱ ἄπειροι περιπτώξεις καὶ ἡ ἀπόρρητος συνοουσίσις τῶν ψυχῶν διακαῶς ποθουσῶν σε εἰσὶ πλήρεις δυνάμεως καὶ δραστικᾶ-

τητος και ποικίλλονται και πολλαπλασιάζονται και αποθεοῦνται ἐπὶ μάλλον δι' ἀνταλλαγῆς φίλτρων, πλεονεκτημάτων, τελειοτήτων, ἄθλων. Οὐβάνιος ἄμιλλα, ἀδελφική συνεργασία, ἡδεῖα κατανάγκαις τῶν ὄντων ὅπως κατακτῆσαι τὸ ἄπειρον!

Ἐλθε, ὦ! ἔλθε Εὐγένιε, ἀρπάσθητι ἀπὸ τοῦ κρασπέδου τῆς εὐσθῆτος μου, ἀκολούθησόν με εἰς τὴν ὑδαίμονα, ἐνδοξον ἀνάβασιν. Ἴδου δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐνομάσω τὸν Ἅγιον, τὸν Παράκλητον χωρὶς νὰ αἰσθανθῶ ἑμαυτὸν ὑπὸ ἑκείνου ἀρπαζόμενον και ἤδη ἀναγκάζομαι νὰ ἐπανέλθω πρὸς Ἐκείνον. Ἄγνοῶ νὰ ἐπαναλάβω, δὲν δύναμαι νὰ ἀπεικονίσω τὸ ἀληθὲς θεῖον. Ἄλλ' ἐγέρθητι θαρραλέος ὑπέρβηθι μετ' ἐμοῦ τὴν γῆν και θεώρησον. Διατὶ δελιῶς, ἀγαπητὲ, διατὶ ἐκπλήττεσαι; Πόσω κάλλιον δι' ἐσὲ ἐὰν εἰς τὴν πρώτην βόφψιν τῆς ἀπάτου χαρμασύνης, ἡ καρδιά σου διαρραγῆ ὡς περ ὑέλινον ποτῆριον ὑπὸ ἀναζέοντος ὑδατος ἐμπληρωθέν. Πόσω κάλλιον δι' ἐσὲ ἐὰν εἰς τὰς πρώτας χλιαρότητας τῆς οὐρανόου ἀτμοσφαίρας τακῶσιν αἱ σάρκες σου ὡς κῆρινον εἶδωλον, ἐνώπιον τῶν γοητευτικῶν φλογῶν τῆς μαγίσσης. Ὡταλαίπωρε ἀδελφέ μου! μὴ ἀποστρέφσαι τὸ καλὸν σοῦ. Κεκρυμμένη κεφαλή τοῦ Γεδεῶνος θραῦσον τὴν εὐτελεῖ ἄργιλλον τῆς λαγίνου και ἐκπεψον ἀθάνατον φλόγα

Νὰ ἐπαναλάβω ἄγνοῶ, νὰ ἀπεικονίσω ἀδυνατῶ τὸ ἀληθὲς θεῖον. Αἱ ὑμέτεραι φωναὶ εἰσὶν κνυζήματα κτηνῶν. Ἡ εὐγλωττία σας εἶναι ψελλισμός. Μὲ ἀκολουθεῖς σὺ, ὦ γλυκῦτά μοι φίλε, μὲ ἀκολουθεῖς; Ἀκούεις τοῦλάχιστον, δύσμοιρε, τὴν ἀφαστῶσαν ἡχὴ τῶν αἰωνίων ὕμων; Διακρίνεις τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ὑψίστων ἐκείνων ἡλίαν, οἵτινες ἐξεγείρουσι φῶς και ἀρμονίαν, ἐκφέρουσι φθόγγους και χρώματα, πνευματικὸν φῶς ὅπερ ἀνώνυμον ἐνταῦθα διαμένει, αἰθερίαν μελωδίαν ἦντινα

οὔτε διὰ συμβόλων οὔτε δι' αἰνιγμάτων δύναται οἱ βροτοὶ νὰ κατανοήσωσι;

Ἄγνοῶ νὰ ἐπαναλάβω, ἀδυνατῶ νὰ μεθερμηνεύσω τὸ ἀληθὲς θεῖον. Ἄλλ' ἀνάστα, Εὐγένιε, και ἀκολούθει με ἡ ὑπερδύναμος τῆς ἀγάπης δίνη ἥ ἡ σὲ κατακλύζει και τὸ θεῖον πνεῦμα ἐπὶ τῆς ψυχῆς σου κατέρχεται.

Οὔτω πλήρης ἐνθέου ἐκστάσεως ἐξεφράζετο ἡ σκιά τοῦ Μαρσηλίου, ὅσω δὲ προῦχῶρι τόσω μάλλον οἱ λόγοι του (ἅς μοι ἐπιτραπῆ νὰ τὸ εἶπω) ἐφαίνοντο λόγοι οἰνολήπτου, αἱ δὲ ἐννοιαὶ και αἱ εἰκόνες μυστηριώδεις και ἀπροσπέλαστοι. Ἐν τῷ Εὐγενίῳ ἐν τούτοις συνέβαινε τὸ μοναδικὸν τοῦτο θαῦμα, ὅτι καίτοι κατενόει πάντοτε τὰς ἐμπνευσμένας ἐκείνας ἰδέας και λέξεις, οὐχ ἦσσαν αὐξοῦσαν γλυκύτητα και θαυμάσιον ἐκστασιν τῆς ψυχῆς του ἐπροξένου, τοσοῦτον ὥστε μετ' οὐ πολὺ περιέστη εἰς ἡδυτάτην λειποψυχίαν και ἀπώλεσε μετὰ τοῦ λογικοῦ πᾶσαν μνήμην και γνῶσιν τῶν τελευταίων ρήσεων ἅς περ ἤκουσεν.

I. Σ.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Ο ΔΕΚΑΔΥΟΣ

Η ΔΕΚΑΔΙΩΝ (1)

Ἰουστίνος ὁ Δεκάδυος ἡ Δεκαδίῳν ἐγεννήθη ἐν Κερκίρα κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, και ναὶ μὲν δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, δυνάμεθα ὅμως νὰ

(1) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς βιογραφίας ταύτης εἶχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν Μουστοξίδην, τὸν Ὀδιν τὸν Βρετὸν και ἄλλους, ἰδίως δὲ τὸ π ε ρ ρ ι σ π ο ὕ δ α σ τ ο ν σ ὺ γ γ ρ α μ μ α τοῦ ἀμετέρου συμπολίτου και φίλου κ. Σ. I. Β. Δὲ Βιάζη «Memorie biografiche intorno agli illustri Corciresi ecto τὸμ Δ' σελ. 36—79.